

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 101-04-1/2020/9 EPA 1473–VIII
Ljubljana, 20. 1. 2021

Državni svet Republike Slovenije je na 36. seji 20. 1. 2021, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16), sprejel naslednje

M n e n j e

k Dopolnjenemu predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI-E) – druga obravnava

Državni svet je obravnaval Dopolnjen predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI-E), ki ga je v prvotni različici v obravnavo Državnemu zboru predložila skupina poslank in poslancev s prvopodpisanim Dejanom Židanom.

Državni svet **podpira** dopolnjen predlog zakona.

Državni svet ugotavlja, da je želel predlagatelj s predlaganimi spremembami in dopolnitvami Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI) zagotoviti pošteno in pravično nagrado invalidom, ki so vključeni v sistem zaposlitvene rehabilitacije, z zakonsko določeno pravico do povračila stroškov za prehrano v času trajanja zaposlitvene rehabilitacije, v višini regresa za prehrano zaposlenih v javnem sektorju, ter z zagotovitvijo nagrade za delo v obliki denarnega prejemka, sorazmernega s številom ur socialne aktivacije. Na takšen način bi bili do nagrade za delo upravičeni tudi tisti invalidi, ki na mesečni ravni ne zmorejo opraviti več kot 100 ur dela, tisti invalidi, ki lahko ali želijo delati več, pa bi bili prav tako ustrezno nagrajeni z višjimi denarnimi prejemki, skladnimi s svojo stopnjo aktivacije. Navedeno bi po oceni predlagatelja invalide dodatno motiviralo za vključevanje v storitve zaposlitvene rehabilitacije in tudi njen uspešen zaključek. Hkrati bi se tako povečale njihove možnosti za zaposlitev ter zvišalo stopnjo njihove socialne in materialne varnosti.

Državni svet je bil seznanjen, da je bilo septembra 2020 med nezaposlenimi 12.500 invalidov, od tega 10.000 dolgotrajno brezposelnih, za katere je sistem zaposlitvene rehabilitacije lahko izjemnega pomena. Glede na ugotovitve iz prakse, da vsi invalidi v okviru zaposlitvene rehabilitacije iz različnih razlogov ne zmorejo opraviti 100 delovnih ur mesečno, da bi v skladu z obstoječim 17. členom zakona prejeli nagrado v višini 40 % minimalne plače (376,23 evra), se predlaga uporaba podobnega načina nagrajevanja, kot velja v primeru socialne aktivacije.

Državni svet ugotavlja, da se bo na podlagi amandmaja poslanskih skupin SD, LMS in SAB k 1. členu predloga zakona, sprejetega na 24. seji Odbora Državnega zbora

za delo, družino, socialne zadeve in invalide 12. 1. 2021, invalide, vključene v zaposlitveno rehabilitacijo, nagrajevalo tako, da bodo tisti invalidi, ki nimajo drugih prejemkov in ki bodo opravili od 60 do 128 ur dela v okviru zaposlitvene rehabilitacije, prejeli mesečno nagrado v višini 507,91 evra mesečno (54 % minimalne plače mesečno), tisti, katerih obseg ur dela bo presegel 129 ur, pa maksimalno možno nagrado za opravljeno delo, to je 611,38 evra (65 % minimalne plače mesečno). Do denarnega prejemka za čas zaposlitvene rehabilitacije bo upravičen tudi invalid, ki prejema denarno nadomestilo ali denarno pomoč iz naslova pravic brezposelnih oseb ali denarno nadomestilo po predpisih iz naslova invalidskega zavarovanja, pri čemer vsota prejemkov iz vseh prej navedenih virov ne sme presegati višine odstotka minimalne plače, določene za posamezen obseg storitev zaposlitvene rehabilitacije iz predlaganega spremenjenega 17. člena ZZRZI.

Zaradi predvidenih finančnih posledic predloga zakona (okrog 5 milijonov evrov), ki niso bile vključene v proračun za leto 2021, naj bi se po prvotni različici 3. člena predloga zakona predložene zakonske določbe začele uporabljati šele s 1. 1. 2022, pri čemer pa je že na 51. seji Komisije Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide 17. 12. 2020 predstavnik predlagatelja nakazal, da bi bilo možno s predloženim in sprejetim amandmajem Vlade Republike Slovenije uveljavitev in uporabo zakona zagotoviti že prej (s 1. 1. 2021). Državni svet ugotavlja, da je bil z amandmajem odbora k 3. členu predloga zakona, sprejetim na 24. seji Odbora Državnega zbora za delo, družino, socialne zadeve, navedeni predlog v največji možni meri upoštevan, saj bo zakon v primeru njegovega sprejema začel veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Državni svet je bil seznanjen, da je na seji pristojne Komisije Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju: ministrstvo) kot pristojno ministrstvo za področje invalidskega varstva predlaganim spremembam in dopolnitvam izreklo načelno podporo, kar je bilo nato potrjeno še z mnenjem Vlade Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada) k predlogu zakona z dne 6. 1. 2021. Kot ugotavlja Državni svet, Vlada predlaganim spremembam in dopolnitvam v mnenju ne nasprotuje, je pa predlagala popravek 1. člena predloga zakona, ki je bil nato s sprejetim amandmajem poslanskih skupin SDS, SMC in NSi na seji pristojnega Odbora Državnega zbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide tudi upoštevan.

Na podlagi sprejetega amandmaja k 1. členu predloga zakona bo tako invalid upravičen do plačila stroškov za prehrano v višini nadomestila za prehrano med delom za zaposlene v javnem sektorju zgolj v primeru, če mu je priznana pravica do storitev iz desete alineje 15. člena ZZRZI (usposabljanje na konkretnem delovnem mestu oziroma v izbranem poklicu), ne pa tudi za vse ostale primere storitev, ki se izvajajo v bistveno krajšem obsegu (največ dve do tri ure na dan), kot so svetovanje, spodbujanje in motiviranje invalidov k aktivni vlogi; pomoč pri sprejemanju lastne invalidnosti in seznanjanje o možnostih vključevanja v usposabljanje in delo; pomoč pri izboru ustreznih poklicnih ciljev; razvijanje socialnih spretnosti in veščin; pomoč pri iskanju ustreznega dela oziroma zaposlitve in priprava mnenja o ravni delovnih sposobnosti, znanj, delovnih navad in poklicnih interesov. Slednje so namreč zgolj v posredni povezavi z dejanskim izvajanjem zaposlitvene rehabilitacije kot ukrepom za doseg zastavljenega cilja – zaposlitve invalida, ki mu bo omogočila socialno varnost.

Državni svet je bil seznanjen tudi s pojasnilom pristojnega ministrstva, da je sistem zaposlitvene rehabilitacije, skupaj z ostalimi ukrepi za aktivacijo invalidov, v zadnjih, več kot 15 letih, omogočil velikemu številu invalidov, da so se vključili v delovni proces, bodisi na odprtem trgu ali prek ostalih aktivnosti, prilagojenim njihovim zmožnostim in potrebam. Ministrstvo je ves čas spodbujalo zaposlitveno rehabilitacijo, od uveljavitve zakona pa se je število vključenih invalidov v različne aktivnosti, namenjene njihovi čimprejšnji aktivaciji, bistveno povečalo. Ministrstvo problematiko, ki se je dotika novela ZZRZI-E, prepoznava kot eno od zaznanih pomanjkljivosti veljavnega ZZRZI, zato podpira predložene rešitve.

Državni svet ugotavlja, da je Svet za invalide Republike Slovenije (v nadaljevanju: Svet za invalide) predlog zakona obravnaval na seji 2. 12. 2020 in ga soglasno podprl. Svet za invalide ocenjuje, da ZZRZI celovito ureja problematiko usposabljanja in zaposlovanja invalidov, na kar nakazujejo tudi aktualni podatki Zavoda RS za zaposlovanje glede števila vključenih v različne možne načine aktivacije. Tako kvotni sistem zaposlovanja invalidov kot tudi ostale olajšave iz tega naslova so, skupaj s storitvami zaposlitvene rehabilitacije, namreč vplivale na to, da je leta 2020 ostala stopnja zaposlovanja brezposelnih invalidov na ravni preteklih, kar je zelo pozitivno in gotovo tudi posledica dobrih rešitev, ki jih ponuja ZZRZI. Predlog zakona po ugotovitvi Sveta za invalide naslavlja odprto vprašanje, ki se je pojavilo že kmalu po uvedbi zakona in postaja iz leta v leto bolj pereče in aktualno, saj se delež delovnih invalidov, ki se vključujejo v zaposlitveno rehabilitacijo, skozi leta viša. V Svetu za invalide, ki ga sestavljajo predstavniki invalidov oz. invalidskih organizacij, stroke in države so bili ob obravnavi predloga zakona popolnoma soglasni in ugotovili, da predlog zakona ob minimalnih korekcijah in uskladitvah s sistemom socialnega varstva predstavlja pomemben korak v pravo smer.

Državni svet je bil seznanjen tudi s podporo, ki jo predlogu zakona izreka Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije (NSIOS), ki izraža željo, da se zakon čim prej sprejme in uveljavi. NSIOS namreč že dlje časa opozarja na nesprejemljivo nizke prejemke invalidov v primeru njihove aktivacije na trgu dela, zato se zavzema za vse rešitve, ki bi invalidom omogočile ne samo preživetje, ampak tudi dostojnejše življenje.

Državni svet ugotavlja, da tudi Združenje izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: Združenje) predložene rešitve prepoznava kot tiste, k sprejemu katerih je tudi samo v preteklih letih pogosto pozivalo. Združenje kot pomembno spremembo prepoznava predvsem četrto alinejo prvega odstavka predlaganega spremenjenega 17. člena ZZRZI, na podlagi katere bi bilo omogočeno, da tudi tisti uporabniki sistema zaposlitvene rehabilitacije, ki opravijo manj kot 100 ur mesečno, za opravljeno delo prejmejo primerno nagrado. Združenje predloge rešitev ocenjuje kot ustrezne in skladne z obrazložitvijo razlogov za njihovo predložitev, dodatno pa izpostavlja, da predlogi niso v nasprotju z zahtevo po izenačevanju možnosti in nediskriminaciji uporabnikov v procesu zaposlitvene rehabilitacije in s tega vidika niso sporni.

Državni svet predlagane zakonske rešitve podpira, saj meni, da je nujno, da se invalidom na različne možne načine zagotovi dostojne prejemke (bodisi v okviru zaposlitvene rehabilitacije bodisi v okviru sistema pokojninskega in invalidskega

zavarovanja in s slednjim povezanih dodatkov), saj spadajo med najbolj ranljive družbene skupine, ki se jih pogosto vede ali nevede postavlja na rob družbe, namesto da bi se jim omogočilo, da se ob prilagojenih pogojih za delo aktivno vključujejo v družbo in se s tem počutijo enakovredni ostalim državljanom ter pomemben sestavni del družbe.

Državni svet ocenjuje, da zaposlitvena rehabilitacija, če je učinkovita in hitro dostopna, lahko v bistveni meri pripomore k temu, da se invalid, ki je za določeno obdobje (po poškodbi ali iz drugih razlogov) iztrgan iz normalnega življenja in delovnega procesa, hitreje vrne v delovno okolje, kar lahko pomembno pripomore k njegovemu hitrejšemu okrevanju ter k občutku koristnosti.

Državni svet z zadovoljstvom ugotavlja, da so v okviru dosedanjih faz zakonodajnega procesa podporo predlogu zakona izrekle vse poslanske skupine in Vlada, ter poudarja, da gre za problematiko, ki ne sme nikoli biti predmet političnih bojev, ampak predvsem skupnega interesa, da se področje zaposlitvene rehabilitacije in zaposlovanja invalidov, v dobro uporabnikov navedenega sistema, primerno nadgradi.

Alojz Kovšca
predsednik